

Kansallinen rikksentorjuntakilpailu 2021

Raadin päätös 7.9.2021

Kilpailun teema ja tausta

Rikksentorjuntaneuvosto järjestää vuosittain kansallisen rikksentorjuntakilpailun, jonka voittaja edustaa Suomea vuoden 2021 Euroopan rikksentorjuntakilpailussa (ECPA). Suomen kansalliseen kilpailuun etsittiin hankkeita alaikäisiin kohdistuvan kiusaamisen ja väkivallan ehkäisemiseksi eri ympäristöissä, myös internetissä. Kilpailuehdokkaiden toivottiin käyttävän erilaisia rikksentorjunnan menetelmiä.

Kilpailun teema tuli tänä vuonna EU:n puheenjohtajamaa Slovenialta. Slovenian kilpailukutsussa [Euroopan rikksentorjuntaverkoston \(EUCPN\) sivustolla](#) täsmennettiin teemaa ja sen taustoja. Kilpailun tavoitteena oli löytää hyviä käytäntöjä väkivallan ja väkivaltaisten tilanteiden tunnistamiseen ja niiden toteutumisen ja eskaloitumisen ehkäisemiseen.

Kansalliseen rikksentorjuntakilpailuun ilmoittautui määräaikaan 25.8.2021 mennessä viisi ehdokasta: Kiusaamisasioiden tuki- ja neuvontakeskus Valopilkku (Harjulan Settlementti), Sua varten somessa (Loistosetlementti), K-O-hanke (Aseman Lapset ry), ReDirection projekti (Suojellaan lapsia ry) ja Turvallinen Oulu -hankkeen Turvataitokasvatus-kokonaisuus (Oulun kaupunki).

Kilpailun raati ja arviointikriteerit

Rikksentorjuntaneuvosto asetti 14.5.2021 pidetyssä kokouksessaan kilpailulle raadin, johon kuuluivat tutkija Helena Huhta Nuorisotutkimusseurasta, tutkijatohtori Markus Kaakinen Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutista (Krimo, Helsingin yliopisto) ja opetusneuvos Heli Nederström opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Raadin puheenjohtajana toimi rikksentorjuntaneuvoston pääsihteeri, kehittämisneuvos Aarne Kinnunen ja sihteereinä erityisasiantuntijat Heidi Lind ja Saija Sambou oikeusministeriöstä. Raati arvioi kilpailuehdokkaat kokouksessaan 7.9.2021. Kukaan raadin jäsenistä ei ollut esteellinen arvioimaan kilpailuhankkeita.

Koska kansallisen rikksentorjuntakilpailun voittajahanke edustaa Suomea Euroopan rikksentorjuntakilpailussa, raati sovelsi samoja kriteereitä kansallisen kilpailun ehdokkaisiin. Raati arvioi ehdokkaat seuraavien kriteerien perusteella: 1) Hankkeen tulee keskittyä rikollisuuden tai rikollisuuden pelon torjuntaan nimetyin teeman puitteissa, 2) hankkeen olisi hyvä olla dokumentoidusti tuloksellinen, sen tulisi 3) perustua yhteistyöhön ja 4) olla toistettavissa muissa jäsenmaissa sekä 5) olla innovatiivinen.

Kilpailuun lähetetyt ehdokkaat

Kiusaamisasioiden tuki- ja neuvontakeskus Valopilkku; Harjulan Setlementti

Tukikeskus Valopilkku tarjoaa valtakunnallista vertaisuuteen perustuvaa, matalan kynnyksen tukea *koulukiusaamista kokeville sekä heidän vanhemmilleen* ja omaisille. Tuen tarkoituksena on lisätä heidän turvallisuuden tunnetta ja kokemusta kuulluiksi, ymmärretyiksi ja kohdatuksi tulemisesta. Akuuttivaiheen tuella ennaltaehkäistään myös kiusaamisen pitkäaikaisvaikutuksia. Hankkeessa tuetaan *myös entisiä koulukiusattuja* käsittelemään kouluaikaista kokemustaan, koska kiusaamisen seurauksena moni kiusattu syrjäytyy ja joutuu esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeelle masennuksen takia. Tukikeskuksessa on kehitetty VAHVUU-DET ESIIN! – kiusaamisen jälkihoitomalli, johon tukikeskuksen tarjoama tuki perustuu.

Lisäksi Tukikeskus Valopilkku toteuttaa *koulutuksia* ammattikasvattajille ja muille lasten ja nuorten kanssa toimiville, ja niissä keskitytään kiusaamisilmion ja kiusatun aseman ymmärtämiseen, kiusaamisen ennaltaehkäisytyön tärkeyteen, kiusaamisen jälkihoitotarpeeseen ja toimivaan puuttumiseen varhaisessa vaiheessa, ettei tilanne eskaloituisi rikokseksi asti. Hankkeen toiminta ennaltaehkäisee rikoksia myös ammattilaisten kouluttamisen kautta, sillä puuttuminen, toimintatavat ja osaaminen, jota käytetään kiusattuja kohdatessa, heijastuu vahvasti kiusattujen tulevaisuuteen. Koulutuksiin osallistuu vuosittain satoja ammattilaisia.

Valopilkku-kilpailuehdokkaan arviointia:

1) Hankkeen tulee *keskittyä rikollisuuden tai rikollisuuden pelon torjuntaan nimetyn teeman puitteissa* Raadin mielestä hanke sopii kilpailun teemaan, koska kiusaamisen ehkäiseminen suurella todennäköisyydellä ehkäisee rikollisuutta.

2) Hankkeen tulee olla *dokumentoidusti tuloksellinen*
Hankkeen tuloksellisuuden arviointi on ollut verrattain vähäistä.

3) Hankkeen tulisi perustua *yhteistyöhön*
Hankkeella on kumppaneita, mutta raadilla heräsi kysymyksiä joidenkin mahdollisesti keskeisten kumppaneiden puuttumisesta, kuten miksi hanketta ei ole toteutettu yhteistyössä Kiva Koulu -hankkeen kanssa. Yhteistyön luonne ja sen merkitys toiminnan kannalta olisi myös voitu kuvata tarkemmin.

4) Hankkeen tulisi olla *toistettavissa muissa jäsenmaissa*
Hankkeen toistettavuutta lisäisi se, että siitä saataisiin täsmällisempää dokumentointia.

5) Hankkeen tulee olla *innovatiivinen*
Hankkeeseen sisältyvä ajatus jälkihoidosta ja kouluissa tehtävän työn täydentämisestä on tärkeä. Myös vanhempien ottamista mukaan työskentelyyn pidettiin tärkeänä, koska moni kiusatun lapsen vanhempi kokee olevansa voimaton asian äärellä.

Sua varten somessa; Loistosetlementti

Sua varten somessa -hankkeessa *vähennetään sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa nuoriin kohdistuvaa seksuaalista häirintää*, ahdistelua ja väkivaltaa sekä ennaltaehkäistään ja puututaan alaikäisiin kohdistuviin rikoksiin. Hanke toimii siellä, missä häirintätilanteetkin tapahtuvat eli sosiaalisen median alustoilla (Instagram, TikTok ja Snapchat) tarjotaan nuorille matalan kynnyksen tukea sekä tietoa häirinnästä. Hank-

keessa toteutetaan lisäksi *jalkautuvaa sometyötä*, jossa tukea tarvitsevia nuoria etsitään aktiivisesti so-mealustoilla sekä *puututaan* rohkeasti kommenttikentissä esiintyvään epäasialliseen ja usein jopa rikoksen tunnusmerkit täyttävään käytökseen. Jokaisen nuoren viestiin *vastataan yksilöllisesti* eikä kukaan tipu sormien lävitse. Hankkeessa myös *koulutetaan nuorten parissa toimivia aikuisia sekä vanhempia* tunnistamaan somessa tapahtuvan kaltoinkohtelun tilanteita ja toimimaan näissä nuorten tukena ja nuorten parhaaksi.

Sua varten somessa- kilpailuehdokkaan arviointia:

1) Hankkeen tulee *keskittyä rikollisuuden tai rikollisuuden pelon torjuntaan nimetyn teeman puitteissa* Raadin mielestä hanke sopii kilpailun teemaan, koska se keskittyy sekä väkivalta- ja häirintätilanteiden estämiseen että turvallisuuden tunteen vahvistamiseen ja lisää samalla tietoa seksuaalisen häirinnän tunnusmerkeistä.

2) Hankkeen tulee olla *dokumentoidusti tuloksellinen* Hankkeesta ei ole tehty vaikuttavuustutkimusta. Arviointiin on kuitenkin kiinnitetty huomiota ja palautteen keräämisestä ja työntekijöiden arvioinnista on tehty järjestelmällistä.

3) Hankkeen tulisi perustua *yhteistyöhön* Hanketta toteutetaan kolmen järjestön, Nicehearts ry:n; Kuopion Setlementti Puijolan ja Loisto setlementin yhteistyönä, neljän työntekijän tiimissä. Asiakastyön toimintaympäristö on täysin sosiaalisen median kanavissa ja nuoria kohdataan valtakunnallisesti. Hankkeessa tehdään yhteistyötä valtakunnallisesti muiden nuorisolan toimijoiden, nuorten tukipalveluiden, Ankkuri-tiimien sekä paikallispoliisien ja Keskusrikospoliisin CSE-tiimin kanssa, sekä ollaan runsaasti yhteydessä nuorten vanhempiin tai muihin nuorten tukiverkoihin.

4) Hankkeen tulisi olla *toistettavissa muissa jäsenmaissa* Hankkeen toistettavuutta lisää se, että sen aikana paitsi toteutetaan sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa nuorten kokemaa häirintää ja kaltoinkohtelua vähentävää toimintaa, myös juurrutetaan etsivää ja jalkautuvaa some-työtä osaksi nuorten parissa tehtävää auttamistyötä valtakunnallisesti. Tämä toimintamalli on siirrettävissä sellaisenaan laajempaan käyttöön.

5) Hankkeen tulee olla *innovatiivinen* Jalkautuminen nuorten käyttämiin verkkoympäristöihin ja nuorisotyön toteuttaminen siellä on Korona-epidemian myötä yleistynyt työmuoto, jonka kehittäminen on raadin mielestä kiinnostavaa ja tärkeää. Somealustojen toimintojen hyödyntäminen häirintään puuttumisessa ja valistamisessa on raadin mielestä innovatiivista. Sua varten somessa -toiminta yhdistää paitsi viestinnän ja valistamisen sekä chattimäisen tuen tarjoamisen, mutta myös alustojen moderoinnin hankkeen omien someprofiilien ulkopuolella. Sua varten somessa puuttuu välittömästi ja näkyvästi kun tilanne tapahtuu ja on jo valmiiksi siellä, missä nuoretkin.

K-0 kiusaamiseen puuttuva työ, Aseman Lapset ry.

K-0-työssä koulun ulkopuolinen konfliktinratkaisija tukee *pitkittyneiden ja vakavien koulukiusaamis- ja väkivaltatapausten selvittämistä* silloin, kun kaikki koulun muut toimenpiteet on tehty eikä kiusaamista ole saatu selvitettyä. K-0 kiusaamiseen puuttuva työ pohjautuu *moniammatilliseen yhteistyöhön*, jossa usein aloite tulee joko poliisilta tai koululta. Sitä voidaan soveltaa erityisesti pitkittyneisiin ja monimutkaisiin konflikteihin. K-0 toiminta sisältää *konfliktiin tutustumisen eri osapuolten näkökulmasta, erilaisten kokeilujen ja toimenpiteiden tekemistä yhteistyössä koulun henkilökunnan ja perheiden kanssa sekä tilanteiden seuranta, millä varmistetaan tilanteiden saattaminen loppuun*. Usein K-0 toiminnassa tulee kyseeseen kriisi- ja perhetyö, palveluun ohjaus, olemassa olevien palvelukontaktien koordinoiminen yhteen, koulun tukeminen, sovittelu sekä korjaavaan ryhmäyttämiseen ohjaaminen yhteistyössä kunnan nuorisotoimen kanssa. K-

0 toiminta on Aseman Lapset ry:n kehittämä, jota pilotoitiin ja tutkittiin Helsingissä 2017. Aseman Lapset tukee työmuodon juurtumiseen liittyvää verkostotyötä sekä työntekijöiden kouluttamista ja mentoroimista.

K-0 kilpailuehdokkaan arviointia:

1) Hankkeen tulee keskittyä rikollisuuden tai rikollisuuden pelon torjuntaan nimetyn teeman puitteissa Raadin mielestä hanke sopii kilpailun teemaan. Vakavat ja pitkittyneet kiusaamistapaukset täyttävät usein rikosten tunnusmerkistön. Hankkeen suhde nimenomaan rikosten torjuntaan olisi kuitenkin voitu tuoda hakemuksessa vielä selkeämmin ilmi.

2) Hankkeen tulee olla dokumentoidusti tuloksellinen Toimintamallin kehittämis- ja pilottivuodesta 2017 toteutettiin tapaustutkimus. Lisäksi vuonna 2021 Eira Suhonen (käsikirjoitus) on toteuttanut sosiaalisen pääomaan liittyvän vaikuttavuustutkimuksen.

3) Hankkeen tulisi perustua yhteistyöhön Hankkeessa moniammatillinen yhteistyö on keskeistä, ja konkreettista yhteistyötä tehdään laajasti koulun, oppilashuollon, poliisin, sosiaalitoimen ja kuntien kanssa.

4) Hankkeen tulisi olla toistettavissa muissa jäsenmaissa Raadin näkemyksen mukaan hanke olisi toistettavissa myös muissa maissa, mikä kuitenkin riippuu kunkin maan palvelujärjestelmästä. Työmallista on kirjoitettu teos, joka helpottaa toistettavuutta.

5) Hankkeen tulee olla innovatiivinen Siinä missä merkittävä osa kiusaamista käsittelevistä muista toimintamalleista ohjaa kiusaamistilanteiden käsittelyyn joko koulun omana toimintana tai yksittäisenä tietynlaisena menetelmänä, tuo K-0-työmuoto tilanteen selvittämiseen mukaan uuden, välittömän kouluarjen ulkopuolisen toimijan. Käytetyt keinot eivät raadin mielestä ole sinänsä uusia, vaan työmuodossa hyödynnetään olemassa olevaa palvelujärjestelmää. Panostus järjestötoimijan ja poikkihallinnollisen yhteistyön lisäämiseen tapausten ratkaisussa ja koulukiusaamisen ehkäisemisessä oli raadin mielestä arvostettavaa.

ReDirection-projekti, Suojellaan lapsia ry

ReDirection-projektin ensisijainen tavoite on kerätä uutta tieteellistä tietoa rikoksen tekijöistä ja tehostaa kansainvälistä, rajat ylittävää kyberrikollisuutta ja ennaltaehkäistä lapsiin kohdistuvaa seksuaalirikollisuutta verkossa. Hanke tuottaa tieteelliseen tutkimukseen perustuvaa uutta tietoa rikostorjuntaan ja kansainvälisesti merkittävää tietoa lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten ennaltaehkäisemiseksi. Tavoitteena on torjua erityisesti verkkovälitteisiä lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia ja seksuaaliväkivaltaa todistavan kuvamateriaalin (CSAM) etsimistä, käyttöä, jakamista ja tuottamista. Hankkeessa tuotettavan uuden ja pimeään verkkoon sijoittuvan ReDirection omahoito-ohjelman avulla ehkäistään seksuaalirikosten uhriksi joutuneiden lasten toistuvaa uhriutumista. Tavoitteena on myös potentiaalisten seksuaalirikollisten ja seksuaalirikollisten tukeminen kohti rikoksetonta elämää.

ReDirection-kilpailuehdokkaan arviointia:

1) Hankkeen tulee keskittyä rikollisuuden tai rikollisuuden pelon torjuntaan nimetyn teeman puitteissa Raadin mielestä hanke on toistaiseksi keskittynyt ensisijaisesti tiedon tuottamiseen, mikä on toki edellytys interventioiden kehittämiselle. Hankkeessa kehitettävä omahoito-ohjelma voi kuitenkin tarjota keinon rikosten ehkäisyyn.

2) Hankkeen tulisi olla dokumentoidusti tuloksellinen

Tuloksellisuus on vaikeasti arvioitavissa. Hankkeessa on hakemuksen perusteella tehty tuloksellisuuden arviointia, mutta sen tulokset eivät käy hakemuksessa selvästi ilmi.

3) Hankkeen tulisi *perustua yhteistyöhön*

Hankkeella on laaja yhteistyöverkosto. Yhteistyökumppanien rooli ja yhteistyön laatu jäävät kuitenkin hakemuksessa epäselviksi, samoin kuin se, minkälaisessa yhteistyössä omahoito-ohjelma on kehitetty ja onko siinä hyödynnetty pimeässä verkossa kerättyä kyselyaineistoa.

4) Hankkeen tulisi *olla toistettavissa muissa jäsenmaissa*

Toimintamalli on helposti siirrettävissä ja jo toistaiseksi kyselylomakkeita on käännetty useille kielille.

5) Hankkeen tulee olla *innovatiivinen*.

Raadin mielestä hanke sisältää innovatiivisen menetelmän tavoittaa seksuaalirikollisia ja kerätä tietoa seksuaalirikollisuudesta.

Turvataitokasvatuksen edistäminen; Oulun kaupunki, Turvallinen Oulu -hanke

Turvallinen Oulu -hankkeeseen (2019–2021) sisältyy seitsemän eri kehittämistoimen kokonaisuus, jossa tavoitteena on alaikäisiin kohdistuvien seksuaalirikosten ehkäiseminen ja vähentäminen sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen. Rikksentorjuntakilpailuun Oulun kaupunki lähetti yhden kehittämistoimenpiteen eli kokonaisuuden, jolla *edistetään lasten ja nuorten turvataitokasvatusta*. Toimenpiteen tavoitteena on *ehkäistä lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa kasvokkain ja digitaalisissa ympäristöissä tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa lasten sekä aikuisten ja lasten välisissä suhteissa*. Vastuu lasten turvallisuudesta on aina aikuisilla, jonka vuoksi turvataitokasvatuksessa *lapsia ohjataan kertomaan huolistaan turvalliselle aikuiselle*.

Turvataitokasvatuksella luodaan lasten ja nuorten houkuttelua ja hyväksikäyttöä ehkäiseviä toimenpiteitä vahvistamalla laajasti lasten ja nuorten kanssa työskentelevien *ammattilaisten, lasten ja nuorten sekä huoltajien tietojä, taitojä ja asenteita*. Turvataitokasvatuksessa yhteistyö kodin, varhaiskasvatuksen, koulun ja harrastusyhteisöjen välillä on tärkeää. Turvataitokasvatus perustuu lapsen oikeuksiin kuulla omista oikeuksista, turvataidoista sekä seksuaalisuudesta, iästä ja taustasta riippumatta kuten itsemääräämisoikeudesta, oikeudesta määrätä omasta kehosta ja rajoista, oikeasta ja väärästä sekä omasta kehosta ja kehityksestä.

Turvataitokasvatuksen edistäminen -kilpailuehdokkaan arviointia:

1) Hankkeen tulee *keskittyä rikollisuuden tai rikollisuuden pelon torjuntaan nimetyn teeman puitteissa*

Hanke keskittyy hyvin kilpailun teemaan. Hankkeen keskiössä on turvataitojen vahvistaminen ja opettaminen lapsille, jotta he pystyisivät suojautumaan seksuaaliselta häirinnältä ja väkivallalta. Vahvuutena nähtiin hankkeen laaja, eri ikäryhmille spesifioitu ja eri ikäryhmien taidot ja oppimistasoisesti huomioitu kokonaisuus ajankohtaiseen rikollisuuteen puuttumiseksi. Hanke on myös merkittävä reaktio rikollisuuden pelkoon paikallisyhteisössä. Vaikka hankkeessa keskitytään lasten ja nuorten suojaamiseen seksuaaliselta häirinnältä ja väkivallalta, on se samalla kasvatusta, joka tukee kunnioittavaan seksuaalikalttuuriin kasvattamista. Näin voidaan ehkäistä myös nuorten välistä seksuaalista häirintää ja rikoksia.

2) Hankkeen tulisi olla *dokumentoidusti tuloksellinen*

Raadin mielestä hankkeessa oli suunniteltu - ja osin myös jo toteutettu - useita tapoja dokumentoida tuloksia ja hyödyntää palautetta toiminnan kehittämiseen läpi hankkeen. Hankkeessa on tilastoitu koulutus-, asiakas- ja osallistumismääriä, ja kaikista koulutustilaisuuksista on kerätty palautteita alku-, palaute- ja seuranta-kyselyin. Palautetta on kerätty myös turvataitokasvatusmateriaalista, sen toimivuudesta ja kehityk-

kohteista, pilotoinnista ja koulutuksien sisällöistä ammattilaisilta ja oppilailta. Hankkeelle perustetut projekti- ja ohjausryhmät arvioivat kokouksissa toimintaa ohjaten toiminnan edistymistä. Toiminnan arvioinnissa hyödynnettiin myös jatkuvaa kriittistä itsearviointia refleктоimalla toimintaa, tarkastelemalla uudelleen hankehakutiedotetta, hankehakemuksia ja sen päätöksiä, jotta toimenpide eteni alkuperäisen suunnitelman mukaisesti. Turvataitokasvatuskoulutuksen ja -materiaalien pilottikoulujen ja -esiopetusyksiköiden opettajille ja eri osioiden sidosryhmille, yhteistyökumppaneille ja verkostoille toteutetaan kysely hankkeen hyödyistä syksyn 2021 aikana. Lisäksi syksyn 2021 aikana tavoitteena on haastatella oululaisia nuoria heidän ajatuksistaan hankkeen teemoihin liittyen. Myös hankkeen entisiä ja nykyisiä työntekijöitä kuullaan heidän näkemyksistään hankkeen onnistumisesta syksyn 2021 aikana. Näiden haastattelujen ja kyselyiden tulokset julkaistaan marraskuussa 2021 valmistuvassa hankkeen raportissa sekä niistä viestitään myös avoimesti eri kanaviin tuotetuissa jutuissa ja artikkeleissa. Hankkeen työntekijöitä on myös koulutettu vaikuttavuuden mittaamiseen vuonna 2020 kahdessa eri työpajassa, joissa he saivat koulutusta ja käytännön harjoitusta aiheesta. Raati arvosti myös suunnitelmia pidemmän aikavälin seurannasta ja vaikuttavuudesta ulkopuolisten tahojen tuottaman tiedon turvin (poliisin Oulun kaupunkia koskevat rikostilastot seksuaalirikoksista, erityisesti alaikäisiin kohdistuneista seksuaalirikoksista). Piiloon jäävään rikollisuuden tavoittamiseksi hankkeessa seurataan myös Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) kouluterveyskyselyitä ja niiden osoittamaa suuntaa Oulun osalta. Raadin mielestä hyvin laajan hankkeen tuloksellisuuden arvioinnin kannalta haasteena on se, voidaanko mahdollisesti saavutettujen tulosten osoittaa johtuvan juuri kilpailun valituista kehittämistoimenpiteistä.

3) Hankkeen tulisi *perustua yhteistyöhön*

Hanke toteutetaan erittäin laajassa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Kouluilla ja opettajilla on keskeinen rooli aineistojen hyödyntämisessä ja materiaalit ovat eri toimijoiden vapaasti saatavissa ja hyödynnettävissä.

4) Hankkeen tulisi *olla toistettavissa muissa jäsenmaissa*

Hankkeen materiaalit ovat avoimesti saatavissa verkossa (<https://www.ouka.fi/turvataitokasvatus>), minkä takia toimintamalli on vaivatta siirrettävissä muille paikkakunnille ympäri Suomen sekä kansainvälisesti. Hankkeessa on tehty laaja pohjatyö, jota voidaan hyödyntää muualla.

5) Hankkeen tulee olla *innovatiivinen*

Raadin mielestä hankkeessa on lähdetty rohkeasti kehittämään toimintamallia nuorten näkökulmasta ja yhdessä nuorten kanssa. Esimerkiksi sarjakuvatyöskentelyä ja vanhempien mukaan ottamista kotitehtävien tekoon yhdessä lapsen kanssa pidettiin innovatiivisina lähestymistapoina vaikeaan aiheeseen käsittelyyn.

Raadin päätös

Tämän vuoden kansallisen rikosentorjuntakilpailun teema oli alaikäisiin kohdistuvan kiusaamisen ja väkivallan ehkäiseminen eri ympäristöissä, myös internetissä. Raadin mielestä kaikki kilpailun hankkeet osuivat hyvin kilpailun teemaan, keskittyivät rikollisuuden tai rikollisuuden pelon torjuntaan ja oli käynnistetty todelliseen tarpeeseen. Raati totesi, että hankkeiden resursseissa oli isoja eroja, mikä saattoi näkyä eroina myös kilpailuhakemusten laadussa. Hankkeilla käytettävissä olevat, usein määräaikaikaiset tai melko pienet resurssit vähentävät myös niiden mahdollisuuksia tulosten tilastolliseen ja laadulliseen arviointiin. Varsinaista tilastollista vaikuttavuusarviointia ei hakemuksissa esitetty, vaikka sellainen oli osassa työn alla tai suunnitteilla.

Valopilkku-hankkeessa oli ansiokkaasti tunnistettu palvelujärjestelmän aukkoja ja käynnistetty uutta tukea koulussa kiusattujen lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä auttamiseksi, vaikka hakemuksessa nähtiinkin joitakin pieniä puutteita. Hankkeen jälkihuollon toimenpiteet yksilöllisesti tai ryhmässä nähtiin tarpeell-

liseksi ja uudelleenlaisiksi tavaksi auttaa kiusattuja. Samoin hankkeessa tuotettu materiaali on raadin näkemysten mukaan tarpeellista ja hyödynnettävissä, kunhan tieto sen olemassaolosta leviää laajemminkin. **Kiusaamiseen puuttuvaa K-0-työtä** raati piti erittäin tarpeellisena varsinkin, kun se kohdistuu vakaviin ja pitkittyneisiin konflikteihin, joihin koulu tai poliisi eivät ole pystyneet tuomaan ratkaisua. Toimintamallin kuvaukselta raati jäi kaipaamaan enemmän konkretiaa ja erityispiirteiden esittelyä. Raati kuitenkin piti ansiokkaana moniammatilliseen yhteistyöhön perustuvaa työskentelytapaa. **ReDirection-hankkeen** hakemus oli paikoin hieman epäselvä, ja tässä vaiheessa se arvioitiin pääasiassa tutkimushankkeeksi, joka tuottanee myöhemmin merkittävää tietoa rikosentorjunnassa hyödynnettäväksi, mitä pidettiin hyvänä. Koska tärkeimpänä rikosentorjuntakeinona hakemuksessa esiteltiin omahoito-ohjelma, olisi raati toivonut sen tarkempaa avaamista. Innovatiivisuudesta kuitenkin raati antoi positiivista palautetta, sillä työskentely tapahtuu dark-netissä, joka on yhä alikäytetty aineistonkeruu- ja kontaktointiympäristö. **Sua varten somessa -hanke** puolestaan keskittyy vakavaksi havaittuun nuorten seksuaaliseen häirintään sosiaalisessa mediassa. Hanke on ajankohtainen ja tärkeä. Raati piti positiivisena sitä, että hanke vastasi olemassa olevaan tarpeeseen ja sen saavutettavuudesta ja sisällöstä oli kerätty dataa. Hankkeen tuloksellisuuden osoittamista ja dokumentoimista pidettiin kuitenkin haastavana.

Kilpailun raati päätti esittää Oulun kaupungin Turvataitokasvatusta edistävää kokonaisuutta kansallisen kilpailun voittajaksi ja ehdokkaaksi ECPA-kilpailuun. Turvataitokasvatuksen edistämisen kokonaisuus on yksi osa Turvallinen Oulu -hanketta. Turvataitokasvatus-kokonaisuutta pidettiin selkeimmin dokumentoituna, minkä takia se on vaivatta siirrettävissä myös muille paikkakunnille ja maihin. Koska materiaalit jaetaan avoimesti verkossa, on toimintamalli helposti kaikkien saatavilla ja toistettavissa. Toisaalta raati kiinnitti huomiota siihen, että vastaavanlainen hanke voi olla kallis toteuttaa suhteessa muihin arvioituihin hankkeisiin, etenkin ilman ulkoista rahoitusta. Raati piti hyvänä sitä, että hankkeen arviointia oli jo suunniteltu ja palautetta kerätty. Hankkeessa oli hyödynnetty valmiina olevia toimintamalleja (restoratiivinen oikeus ja sovittelu, turvataitokasvatus) ja kehitetty niistä toimintamalli seksuaalisen häirinnän ja hyväksikäytön ehkäisemiseksi. Hankkeen toimijat ovat ansiokkaasti hyödyntäneet olemassa olevaa osaamista ja hyvin perusteltuja toimintatapoja. Toimintaidea ottaa mukaan kaiken ikäiset lapset, heidän vanhempansa ja ammattikasvattajat. Hankkeessa on tuotettu pysyviä toimintamalleja kaupungin organisaatioon ja rakenteisiin. Hankkeen yksi keskeinen tulos onkin sen aikaansaannosten vakiinnuttaminen osaksi kaupungin omaa toimintaa ja olemassa olevia rakenteita, kuten opetusohjelmia ja näin ollen hankkeen toiminnan jatkuvuuden turvaaminen. Raati piti hakemuksessa esiteltyä sarjakuvatyöskentelyä innovatiivisena ja nuoret hyvin huomioivana. Hankkeen keskiössä on erittäin tärkeä ja ajankohtainen teema, joka ei kosketa vain Oulua, vaan koko Suomea ja muuta maailmaa. Turvataitojen opettaminen on osa laajempaa seksuaalikasvatusta, jossa lapsia varhaiskasvatuksesta yläasteen lopulle kasvatetaan vastuulliseen, empaattiseen ja kunnioittavaan seksuaalikulttuuriin. Siksi hankkeen vaikutukset voivat olla yhteiskunnallisesti mullistavia sekä parhaimmillaan jopa muuttaa kulttuuria ja toimintatapoja pitkällä aikavälillä. Raadin mielestä ansiokasta oli myös se, että hankkeen eri ryhmille suunnatut aineistot ovat vapaasti ladattavissa netissä, levitettävissä ja kaikkien hyödynnettävissä.